

ČLOVEK, KI ZASTAVI TUDI SEBE

Savo Vilhar razlaga, kako se počuti na svetu, preprosto, na svetu

Naslednji! Skozi vrata naše rubrike je stopil drugi gost, znan gost, 52-letni Savo Vilhar-Sine iz Titove št. 47, natanko ta, ki je 9. maja med pol četrti in četrti jutranjo uro kot prvi partizan vkorakal v Ljubljano. Prišel je precej pred drugimi enotami, in to pravzaprav po strogi uradni dolžnosti, zakaj bil je obveščevalni oficir iz obveščevalnega centra 7. korpusa.

Ta dogodek je že sam po sebi velika stvar, vendar je treba o Savu Vilharju, da bo pozneje bolj razumljiv, nujno povedati naslednje: je nadarjen za slikanje, in to slikanje, doma med prostim časom tudi počenja, kar je mogoče razbrati s sten v njegovi dnevni sobi. Nadalje je mogoče z orogovljenih sobnih zidov razbrati tudi to, da je mož lovec, z obloženih knjižnic polic pa, da ima rad knjige. Vsemu omenjenemu moramo nepreklicno dodati še ženo in 12-letnega otroka.

— Povejte mi, kako gledate na svet, ki vas danes obdaja, mislim, na razmerja med ljudmi, vendar bi rad, da se ozrete na ta sedanji čas iz preteklosti, če lahko to dosežete, morda iz tistih dni, ko ste se vračali iz vojne v domače mesto?

»Dejstvo je, da tale duhovni svet vedno bolj izumira s prodorom civilizacije, s tem tempom, z industrializacijo in tako naprej, moralne dobrine zato vedno bolj izgubljajo na svojem sržu. To pač danes vsi vemo, da imajo ljudje bolj malo časa, da bi se posvečali socialnim problemom in odnosom, tako je pač to. Zdaj seveda ne gre nekoga kriviti konkretno, ker so to globlji vzroki.«

— Ali mislite, da gre razvoj sveta sploh v to smer?

»Da, del sveta gre v to smer, zapadni del, to je jasno.«

— Kateri del sveta pa ne gre v to smer?

»Vzhodni gotovo ie.«

— Ste vi ohranili pri sebi, če se lahko opazujete in če lahko primerjate sebe nekako in sebe danes, ali ste ohranili pri sebi tisto človečnost oziroma tisti duh, kar oboje, kot opazujete, ljudje danes izgubljajo?

»Da, vsekakor, samo zdaj tega ne morem istovetiti z današnjim časom in današnjim življenjem.«

OHRANJEN PONOS REVOLUCIONARJA

— No, povejte mi, katero moralno vrtilino, ki je imajo ljudje dandanes vedno manj, ste ohranili pri sebi?

»Ne morem tega trditi stoprocentno, samo trudim se, da bi to ohranil, da bi ohranil vse prvine, in to predvsem svojo čast in ponos revolucionarja, to sta dve komponenti v morali človeka, ne.«

— Ali mi to lahko poveste bolj konkretno?

»Ko sem to opazoval sam pri sebi, ker človek dela bilanco sam s seboj, ko sem to sprejemal, sem videl, da je človeška natura razcepjena v več nasprotujočih si nagnjen. Nekaj časa prevladuje eno, nekaj časa drugo, zdaj

pa je vprašanje, katero nagnjenje tu prevladuje, ali je to policijsko ali revolucionarno. Policijsko dovoljuje, da se vsak lahko obleče po modi, medtem ko je pri revolucionarju to nemogoče, vsaj tako mislim.«

— Vi sebe štejete še zdaj za revolucionarja?

»Da, jaz se s ponosom imenujem revolucionarja.«

— Ali ima v današnjem svetu, ki gre čisto po drugih tirnicah status revolucionarja še svojo vrednost?

»Se ima svoj status, lahko ima svoj status.«

— Kaj pa naj bi počel revolucionar v današnjem svetu, svetu mnogih materialnih dobrin in spremenjenih razmerij med ljudmi, ko ne gre več za klasično revolucionarnost delavskega razreda in tako?

»Je vprašanje, kako se ta revolucionarnost tretira, lahko se tretira tudi kot v bizarnem življenju, ne, nekdo je pač proti ambientu, ki ga obdaja, s tem je tudi revolucionar...«

— Malo nazaj bi se vrnil, na tiste vaše besede, da lahko prevladuje policijsko ali pa revolucionarno nagnjenje, to mi ni čisto jasno.

»Jaz to tako imenujem, to je bolj literarno izraženo.«

IZ ČESA JE SESTAVLJENO POLICIJSKO NAGNENJE?

— Rad bi, da mi poveste, kako ravnajo tisti, ki imajo policijska nagnjenja?

»Jaz sem rekel, da se oblečejo po modi, to niso revolucionarji, ne, to je stagnacija mase, določenega sloja, ne vem, če sploh imajo kako prepričanje, obračajo se po političnem: vetru, to je raja oziroma masa, tako pač jaz to imenujem, in ta dej masa, naj zaseda kakršnokoli položaj ali zastopa katerikoli sloj, ta ali oni revolucionar, to je sopotnik revolucije, kdor ga potegne za sabo, tja gre, in to je sluga vseh gospodov, pa vsakega režima.«

— Kaj vas je vodilo, kaj je bilo v vas, bi dejal, da ste ohranili čast in ponos?

»To je bil del vzgoje in del samovzgoje, vsekakor. Da, vzgajal sem se s svojo dozorelostjo, pa s svojim gledanjem na svet, z opazovanjem okolice in z gotovimi primerjavami, namreč, primerjal sem človeške in moralne kvalitete.«

— Jaz bi rad, da bi mi vse to povedali bolj konkretno, se vi štejete torej za karakternega človeka?

»Mislim, da sem.«

IDEJA MOČNEJŠA OD MESA

— Česa vam ta karakter, da bova razčistila te stvari, česa vam ta vaš karakter ne dopušča?

»Karakter mi ne dopušča, da bi dovolil kakršnokoli žongliranje z mojo osebo, to je eno. Potem, če sem se podredil, da je prav, v kar verujem, in da sem se po svoji lastni odločitvi opredelil za tisto stvar, za določen pojem ali karkoli, da pri tistem vztrajam do konca, absolutno vztrajam, ne oziraje se na to, kakšne posledice bo to vztrajanje prineslo.«

— Kaj pa, če bi imelo to vztrajanje kvarne posledice za mnogo drugih ljudi, ki pa sicer ne bi nič imeli pri vaši stvari?

»Vprašanje je, koliko je to prav in kako bi jaz to sam pri sebi opravičil, ne pri drugih.«

— Hočem reči, ali bi se vi kljub temu držali svoje odločitve, četudi bi mnogo ljudi čutilo na sebi bolečine zaradi neuresničevanja vaše odločitve?

»Vprašanje cilja je to, če je to večji cilj, če ne gre za nevem kake duhovne dobrine, če gre za cilje celotnega naroda, da se spet vračam nazaj, potem bi se absolutno držal te svoje odločitve.«

— Potem vam je v bistvu ideja vedno največ, bolj kot meso in drugo, kaj?

»Da, da, na vsak način, jasno.«

— Ali mislite, da bi morali biti tudi drugi ljudje taki?

POHOD V SREDO DUHA

»Ja, to je nemogoče, samo človeštvo bi moralo stremeti k duhovnim dobrinam in socialnim, saj vidimo, kaj se dogaja po svetu.«

— Prav, ampak kaj pa naj naredimo, ker ta kult materialnih dobrin, kult zanikanja duha in tako naprej, prihaja tudi k nam, kako naj to zaustavimo?

»Potrebna bi bila vrsta akcij povsod, po vseh vejah, torej po znanosti, kulture, prosvete itd., tem vprašanjem bi se morali absolutno bolj posvetiti, sicer pa nas tempo sili k temu, da imamo premalo časa, da bi se bolj zanimali za ljudi, in morali bi se prvenstveno bolj zanimati za ljudi in za ta vprašanja človeška, kot pa za nevem kakšno pospeševanje tehnike, komercialne in civilizacijske, ne!«

MALENKOST MOČNEJŠA OD PAMETI

— Ali se vi slabo počutite v svetu, ki pa ni tak, kakršnega si sami želite?

»Prav dobro ne, prav dobro se ne počutim, zato se skušam malo z literaturo uspavati, malo prebiram, malo zasledujem te stvari, ampak nobene literature ne poznam toliko, ker je malo časa, kot sva rekla ker je danes množstvo malenkosti, ki jemljejo človeku čas in tudi pamet, včasih so ljudje iz-

gubljali čas na velikih stvarih.«

— Povejte kakšno od teh malenkosti, ob katerih lahko človek izgubi tudi pamet?

»Reševanje družbenih problemov, če jih tako lahko imenujemo, oziroma tako so okvalificirani, kot problemi. Jaz ne vidim, da bi bili to problemi spricho vseh možnosti, ki so danes, in tako rešujejo, recimo, vprašanje starih borcev 25 let. To je zame nespodobnost.«

— Ampak, saj vi kot borec nekako ste preskrbljeni, kot vidim?

»Preskrbljen, ja, vprašanje, kako se to tretira preskrbljen, ne vem.«

— Se ne strinjate s tem?

»Ne, se ne strinjam, zato, ker jaz nimam nobene garancije v tem, da bi kdo be del nad mano, ali bi kdo čakal, da bom jaz slučajno prišel kakšne svoje probleme kazati, in da bi mi priskočili na pomoč. Jaz glede tega nimam nobene garancije; jaz čakam na stanovanje že ne vem koliko časa, pa ga nimam, to ni moje to stanovanje, v katerem sem, je last, privatna last, tudi borca, konkretno dr. Jožeta Andlovica.«

— Ampak, danes že tudi mnogo drugih ljudi tako čuti kot vi, so za človečnost, to tudi javno oznanjajo, ampak kako da ni nobenega haska?

»Mlade generacije bodo imele svoje probleme, oziroma jih že imajo, zdaj pa, kakršnokoli dediščino bo sprejela mlada generacija, bo negativna za njih, mlade, oni imajo svoje stvari in bodo imeli zato dodatne probleme.«

— In kaj mislite, s kakšno dediščino se utegne srečati mlada generacija?

»Z gospodarstvom, z rezultati našega gospodarstva, to bo najbolj porazna dediščina, če se iz tega ne bo noben izkopal, je škoda govoriti o kakšnih drugih problemih.«

— Ja, kaj pa takole na splošno mislite o mladi generaciji?

»Sploh ne živi zdravega življenja.«

GRKI NAŠI TRENERJI?

— Zakaj ne živi zdravega življenja, kako to mislite?

»Ja, da se, takole k staremu antičnemu: izreku vrnem, zdrav duh v zdravem telesu, iz tega vse izvira. Tudi Grki ne bi nikoli takega vrha dosegli, če se ne bi ukvarjali

tudi s to zadevo, sami s sabo in z nego svojega telesa.«

— Pa saj vendar danes veliko naše mladine telovadi, trenira karate, judo in se sploh ukvarja s športom in telesno vzgojo?

»Dajte no, to so eksponenti, povejte, koliko je med njimi amaterjev, ki so dosegli vrhunske rezultate?«

— Torej, eden od vaših dokazov, da mladina ne živi zdravo je to, da se ne ukvarja s športom?

»Da, to je prvo.«

— Ali opazite še kaj drugega?

»Namreč, kdor se ne ukvarja s tem, mislim, kdor ne živi zdravo, ta zapravi čas kjerkoli to je po gostilnah, po kavarnah, povsod, v nočnem življenju in tako naprej, s kajenjem, pitjem alkoholnih pijač, in te stvari. Namreč, če pogledate analize vojaških strokovnjakov pri nabornih komisijah, je vsak četrti Slovenec nesposoben za vojsko, kako potem gledate na to?«

— Ali mislite, da bi moral živeti ves narod telesno vzgojno tako kot Kitajci?

»Ja, to naj bi bila danes moda. Fabula o Kitajcih je danes povsod prisotna. Jaz sem si zdaj kupil kitajski porcelan, za štiri jurje in pol dobite 6 skodelic. Mislim pa, da bi morali iti naprej, oziroma drugam. Pred vojno je bilo skoraj na pol obvezno, da ste bili član Sokola.«

— Mislite, da bi se dalo obuditi to sokolstvo, ne mislim v političnem pomenu, ampak v telesnovzgojnem?

»Mislim, da bi se dalo, zakaj pa ne.«

PRIVEZAN NA PRAVO SMER

— Vi se trudite, da bi živel zdravo?

»Da, se trudim, namreč, trudim, ne znojim se pri tem, skušam ohraniti določeno smer, ne ozirajo se na to, xjer sem takrat, lahko sem tudi nekje, kjer mi družba, ambient, ne konvenira, lahko se prilagodim, ampak, če pride do konfrontacije, ostanem na svojih pozicijah, ne ozirajo se, kaj okolica misli, lahko me celo obsoja.«

— Srečujete vi na svetu dosti takih ljudi, kot ste sami?

»Ja, jih srečujem, posameznike.«

— Se počutite kdaj osamljeni?

»Da, malo se počutim.«

— Kako to čutite konkret-

no, lahko to nekako prevedete?

»Malo se da prevesti. Gre, recimo, za principe, ki so potrjeni in dokazani, da so sprejemljivi ali, gledano z obratne smeri, nesprijemljivi. Moja okolica, jih, recimo, potrjuje kot take, da so izvirni in resnični, in takrat, kadar pride to vprašanje na tapeto, kot se temu reče, takrat gotovi ljudje, ki so bili »za« in ki so prepričani v to, odstopijo od tega, odstopijo zaradi, zaradi, zaradi, ne.«

— Kaj pa vi takrat? Jaz vztrajam, recimo.«

RAZOČARANJE

— Pa kako se počutite kot osamljenec, mislim psihološko?

»Malo sem razočaran, razočaran zaradi odstopanj mojih znancev in prijateljev.«

— Ali velja vse to za kakršnokoli stvar?

»Ne, za bolj kočljiva vprašanja, za kake bolj bistvene stvari. Saj je povsod tako, takrat, ko je treba zadržati za stvar svojo besedo ali svoj položaj, takrat vsi ljudje odstopijo od tega, takrat ko je vprašanje njegovega položaja, vprašanje njegove eksistence, takrat bo raje zatajil to, kar ve, da je resnica, kakor pa, da bi šel v konfrontacijo, pri kateri bi resnikal to dvoje, troje, svojo kariero in svoj položaj in svojo eksistenco.«

— Ste vi torej kdaj zadržali vse te stvari?

»Da, sem jih.«

— Kako pa je bilo, mislim kakšen je bil učinek, ste zdržali?

»Sem zdržal.«

— Ni mogoče tega konkretno povedati?

»Je bolj delikatno, ker so osebne stvari.«

MALO RAZMIŠLJANJE O OROŽJU

— Ali se je to zastavljanje škodljivo pokazalo za vas?

»Za mene da, za mojo nadaljno eksistenco.«

— Kaj pa, če imajo drugi ljudje prav, ker zato, ker čutijo, da bo tako vztrajanje zanje škodljivo, raje taktizirajo?

»To pa je že taktiziranje, to ni vztrajanje pri načelih.«

— Vi niste za taktiko?

»Ne, zakaj?«

— Ampak v življenju morate imeti tudi taktiko?

»Seveda, taktiko, to gotovo, ampak je vprašanje zdaj, ali je taktika orožje, ali ni.«

— Če bi bila taktika orožje za uresničevanje načel, potem je upravičena?

»Je upravičena, če pa služi sama sebi, potem pa... vsak se jo poslužuje, takrat, ko mu prav pride. Mislim, da je dvoje ljudi na svetu, karakterji in riti, v sredi ni nič, v sredi je meglja, kot smo imenovali med vojno te ljudi, ki se niso opredelili.«

PRIMOŽ ŽAGAR

Oglašujte

V

„ZBOR OBČANOV“

slovenija avto

Ljubljana, Celovška 150

- Export — Import in zastopanje tujih firm
- Trgovina na debelo in drobno z motornimi vozili, gradbenimi stroji, servisno opremo, bicikli in vsemi pripadajočimi nadomestnimi deli
- Servis in remont za motorna vozila
- Predstavnštva: Rijeka, Borisa Kidriča 58 a Beograd, Ul. 27. marta 34 Novi Sad, Trg S. Markovića 5 Split, Tolstojeva 10
- Obiščite našo novo moderno avtomobilsko hišo v Ljubljani, Celovška 150, telefon 57.351.

Srečno vožnjo v letu 1972